

دارالفتون

ادبیات و فلسفہ و تاریخ و جغرافیہ و ادبیات

فلسفہ، اجتماعیات، تاریخ، جغرافیہ، ادبیات

ایکلی آمدہ بر نشر اولنور

مدرجات :

[احمد رفیق]

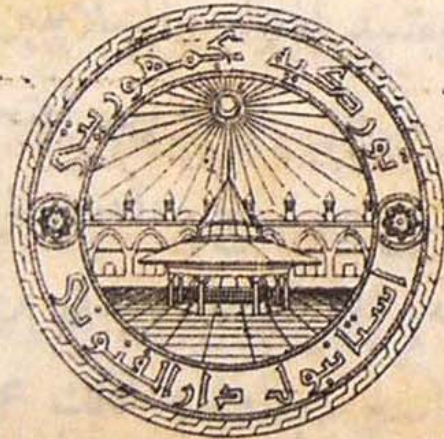
[اسماعیل حق]

[کوپرلی زادہ احمد جمال]

استانبولده کومروک و تجارت

اجتماعیات نقطہ نظرندن تربیه [مابعد]

الاسلامیتک رسالہ الملائتیه سی

استانبول - مطبعة عامره

۱۳۴۰ - ۱۹۲۴

اون ایکنجی عصرده

استانبولده کومروک و تجارت

— ۱ —

اون ایکنجی عصرده ، استانبولک کومروک ایشلری ده ، دولتک سیاسی واجتماعی وضعیتی کبی ، مشوشدی . کومروکده قاچاقچیلق مبذول اولنقله برابر ، کومروک مامورلرینکده ارتشا ومظالمی حدینی آشمشدی . استانبوله اچوق امتعه ، انکلتره ، فرانسه ووندیکدن کلیردی . اوروپادن وبالخاصه انکلتره دن کلن تاجرلر چوقه ، قوماش وسائر « قنطاره کلن اشیا » ایچین (رسم مصدریه) ویرلردی . بورسم « تحریر عتیق » موجبنجه آلینردی . نهایت تاجرلر تحریر عتیق موجبنجه رسم مصدریه ویره میه جکلرینی آ کلاتدیلر . « تحریر جدید » موجبنجه رسم ویرمک ایچین فرمان آلمایه موفق اولدیلر . حال بومرکزده ایکن ، کومروکچیلر اکثریا تاجرلری صیقیشدی رلر : « تحریر عتیق موجبنجه ألمزده فرمانمز وارد دیو » تاجرلردن فضله پارا قوپارمایه چالیشیرلردی . دیوان بوکا درحال مانع اولدی .

« استانبول قائمقامیه استانبول و غلطه قاضیلرینه آتیده کی حکم یازیلدی :

« استانبول قائمقامنه و استانبول و غلطه قاضیلرینه حکم که

افتخار الخواص والمقربین معتمد الملوك والسلاطين بالفعل دارالسعادت اغاسی اولان نذیر اغا دام علوه درگاه معلومه عرض کوندروب افتخار امراء العظام العیسویه مختار کبراء الفخام فی الملة المسیحیه مصلح مصالح جماهر طایفه النصرانیه انکلتره قرالی ختمت عواقبه بالخیر والرشاد دولت علیه ایله قدیم الایامدن برو عهد وميثاق وصلاح ووافق اوزره اولوب دوستلقده ثابت قدم وراسخ دم اولمغله ممالک محروسه مه کلوب کیدن بازرگانلری عهدنامه هایون موجبنجه اسوده حال تجارت ایدوب هروجهه حمایت وصیانت اولنوکلمکله غلطه یه کتوردکلری والوب کتوردکلری چوقه وقماش وقنطاره کلن اشیا وسائر امتعه نک رسم مصدریه لرین تحریر عتیق دفتری موجبنجه ویرمکه اقتدارلری اولمامغله سابقا قاضی مسکر

اولان مرحوم ابراهیم افندی مقدما محرر تعیین و تحریر و حرمین شریفین محاسبه سی دفترینه قید و بوی آنه کلنجه رسم مصدریه لرین تحریر جدید دفتری موجبجه ادا ایدرلر ایکن ساثرلردن رسم مصدریه تحریر عتیق دفتری موجبجه التماسی فرمان اولنغله طائفه مرقومه دن دخی مصدریه جیلر تحریر عتیق دفتری موجبجه اولمغه یدمزده فرمانز واردر دیومطالبه ایله رنجیده ورمیده ایتملیله مستامن طایفه سنک کتوردکاری والوب کوتوردکاری امتعه دن رسم مصدریه النان کلن اشیانک رسم مصدریه لرین اللرنده اولان تحریر جدید دفتری موجبجه ادا ایلدکلرندن صکره تحریر عتیق دفتری موجبجه النور دیو مصدریه جیلره رنجیده ورمیده ایترلمیوب صیانت و حمایت اولنق بابنده حکم هایونم رجا ایتمکین حرمین شریفین محاسبه سنده یدلرینه ویریلان مهرلو و نشانلو تحریر جدید دفترینه نظر اولندقدمه غلطه و توابعنده مسلماندن غیری بازارکان بیع و شرا ایلدکاری اعلا و اوسط و ادنی اسقرلاط و سایه ولوندرینه ولوندره هر نه نوع چوقه اولور ایسه اولسون بهر پستاو [۱] چوقه اللی ذراع اولمق اوزره یدلرنده اولان تحریر جدید دفترنده تفصیل اولنان شروط و قیود اوزره هر پستاوندن یکرمی اچه رسم مصدریه النور . رسم مصدریه قماش و بز و اطلس و دیبا و کما و سب . هر نه نوع قماش اولور ایسه اولسون و صوقدن و التونلی بزدن و ابریشملو بزدن و کتان بزندن و ابریشمدن یوز اچه ده بز اچه رسم مصدریه النور . رسم مصدریه قنطار . قنطار ایله وزن اولنوب فروخت اولنان ما کول و غیر ما کول هر نه اولور ایسه اولسون یکرمی و قیه دن زیاده سی وقف جانبندن وضع اولنان قنطار ایله وزن اولنوب هر بر قنطارندن بر بچق اچه رسم قنطار النور و النان رسمک نصفی بایعدن و نصفی مشتریدن النور . رسم مصدریه جلد جاموس و بقر . اگر افرنجه و فرانجه انکلتزه و فلمنک و جنویز کتورر لر ایسه هر بر جلد بقر دن ایکشر اچه رسم و هر جاموس کونندن آلتیشر اچه رسم النور . رسم مصدریه پیاغی . غلطه و توابعنده سفینه لره تحمیل اولنوب اقدکز جانبنه کیدن پیاغیدن چوال باشنه قرق بش اچه رسم النور . هر نه شکل چوال اولور ایسه اولسون . رسم مصدریه مشین . غلطه و توابعی اسکله لرنده سفینه لره تحمیل ایدوب اخر دیاره کوتوردکاری شمع عسلک هر بر و قیه سندن یالکز بر بچق اچه رسم مصدریه النور . رسم مصدریه چمشیر . اطرافدن غلطه یه کلن و بعده غلطه و توابعی اسکله لرنده سفینه لره تحمیل ایدوب اخر دیاره کوتوردکاری چمشیر اغاچنک هر بر قنطارندن بر بچق اچه رسم مصدریه النور . رسم مصدریه جام . غلطه

وتوابعنده فروخت اولنان بللور جام صندوقك اعلا و اوسط و ادنى هر نه نوع اولورايسه اولسون هر بر صندوقن الشمس اچه رسم النور. رسم مصدريه بياض تنكه. غلظه وتوابعنده فروخت اولنان بياض تنكهك هر بر وارلندن قرق اچه رسم مصدريه النور. هر بروارلى التيون تنكه الور. رسم مصدريه آينه. غلظه وتوابعنده فروخت اولنان آينه صندوقلندن كى هر بر صندوقى يوز وسكسان و طقسان آينه الور هر بر صندوقن قرق اچه رسم النور. رسم مصدريه اسفيداج. غلظه وتوابعنده فروخت اولنان اسفيداج صندوقلندن كى يكرمى درت ويكرمى بش و قيه كلور هر بر صندوقن اون بش اچه رسم النور. رسم مصدريه كاغد. يازى كاغدينك هر بر كلچه سى يكرمى دسته كلور. بر كلچه سندن ايكيشر اچه و بيوك استانبول كاغدينك هر كلچه سندن يديشر اچه و اورته استانبول كاغدينك هر كلچه سندن دردر اچه و چرچوه كاغدينك هر دنكسندن ايكيشر اچه رسم مصدريه النور. رسم مصدريه كنوير بزي. قره دكز دن كلن كنوير بزي كى قنوتسه تعبير اولنور، اعلا و اوسط و ادنى نك هر بر طوپندن ايكيشر اچه رسم مصدريه النور. رسم مصدريه ارباج. پازنلرك كيدكلرى عبايه ارباج تعبير ايدرلر. اطرافدن كلوب غلظه ده بيع اولندقدده اعلا و اوسط و ادنى سنك هر بر طوپندن بشر اچه رسم مصدريه النور. رسم مصدريه سجم. اطرافدن كلوب غلظه وتوابعنده فروخت اولنان سجمك اعلا و اوسط و ادنى سنك هر بر چوالندن اوتوز اچه رسم مصدريه النور. رسم يتورمه باليق. وارلر ايله طشردن كلان طوزلى بالقدن كرك مسلم و كرك كافر هر كيم اشترا ايدرايسه صو وارلى تعبير اولنور بروارل طوزلى بالقدن مشتريدن يكرمى بش اچه مصدريه جى ويكرمى بش اچه دخى استانبول بالق امينى طرفندن النور و اوموز وارلى تعبير اولنور بروارل طوزلى بالقدن قرق اچه رسم مصدريه جى و قرق اچه بالق امينى الور و اوقه وارلندن يوز يكرمى اچه النور. بونك نصفى دخى مصدريه جى و نصف اخيرى بالق امينى الور. رسم مصدريه سفينه. استانبول و غلظه و اسكدار و ايوب و سائر اق دكزده و قره دكزده واقع اسكاه لرده سفينه لر فروخت اولندقدده هر نيجه يه فروخت اولنورايسه بيك اچه دن قرق اچه رسم مصدريه النور. بايع و مشتري كرك مسلم و كرك كفره اولسون هر نقدر رسم مصدريه النورايسه نصفى بايعدن و نصف اخري مشتريدن النور و تكفور طاغى قصبه سنك مصدريه سى غلظه مصدريه سنه تابعدر. غلظه ده نموال اوزره مصدريه النور ايسه انده دخى اولوجه اوزره مصدريه النور و بو مواد مرقومه وجه مشروح اوزره مسطور و معتبر بولمغله يديلرنده اولان تحرير جديد

دفتری موجبجه عمل اولمق امرم اولمشدر بیوردومکه ... وصول بولدقده بوبابده صادر اولان فرمان جلیل القدرم موجبجه عمل ایدوب دخی سنکه وزیر مشار الیه ومولانای مومی الیهماسنز انجق طایفه مرقومه نیک کتوردکاری والوب کتوردکاری امتعه دن مصدریه النه کلان اشیا نیک رسم مصدریه لرین اللرنده اولان تحریر جدید دفتری موجبجه ادا ایلدکلرندن صکره تحریر عتیق دفتری موجبجه الورز دیوم مصدریه جیلره مزبورلری رنجیده ورمیده ایتدر میه سنز . انکلتزه قرالی باب سعادت مز ایله صداقت و اخلاصده ثابت قدم وراسخ دم اولمغه . استانه سعادتده مقیم اولان الحیسنک شکر و شکایتی مشرو و مؤثر در . طایفه مزبور هینی هروجهله حمایت و صیانت ایلیمه سنز . شویله بله سنز . وبعد النظر بو حکم هایونمی یدلرنده ابقا ایدوب علامت شریفه اعتماد قله سنز . فی اواسط ن ۱۱۰۴ « [۱]

استانبولدن اکثریا مصر ، آق دکز و قره دکز طرفلرینه امتعه سوق اولونوردی . تجار ، نوللرینی و کیرالرینی ویره رک استانبوله مال کتیردکاری زمان ، کومروک مأمورلری « خلاف شرع و خلاف قانون و دفتر » کیرا اچهلرندن ده مصدریه آلمایه چالیشیرلردی . بوندن باشقه ، کرک بویوک کومروکده ، کرک غلطه و قره کومروکلرنده تجاره یامادق اذیت برافازلردی . کومروک مأمورلرینک کوزلرینی دویورمق قابل دکلدی . تجاردن فضله بر شی قوبارامادقلری زمان ، اک اشاغی مأمورلری بیله « پیشکش نامیله » اللرندن اشیلرینی آلیرلردی . کیمیلر بوشالدیغی زمان ایسه « تذکره اچیه سی نامیله » یکر میشر غروش آلاق ظلم و تعدی و جور و غدردن کری دورمازلردی . حال بوکه کومروک قانوننده و دفترنده هراشیادن نه آلیناجغی قطعی صورتده تصریح ایدلشدی . سفینه نولونندن باشقه مصدریه و پیشکش ، سفینه لر بوشالدیغی زمان یکر می غروش تذکره خرجی آلمق کومروک دفترنده مصرح دکلدی . بونلرده کومروک مأمورلرینک کندی کیسه لری و منفعتلری نامنه قویدقلری رسملردی . مسئله دیوانه عکس ایتدی . سفینه تجاری دیوانه عرضحال ویردیله . مسئله مذاکره ایدلدی . فیابعد بوکبی سؤ استعمالله مانع اولمق ایچین آتیده کی حکم یازیلدی : « استانه قایم مقامی وزیر مصطفی پاشایه و استانبول قاضیسنه و استانه کمرکی ملحقانندن اولان اسکله لرده واقع قاضیلره حکم که

سفینه تجاری درگاه معلومه عرضحال ایدوب مصره واق دکز و قره دکز طرفلرینه اشلیوب تجار امتعه لرین یوکلدوب نول و کراسیله استانبوله کتوردکلرنده مصدریه جیلر

خلاف شرع و خلاف قانون و دفتر الدقلری کرا اچهلرندن مصدریه الورز دیو کرک نفس
 کمک و کرک غلطه و کرک قره کمکرلنده رنجیده و تعدی ایدوب و بوندن ماعدا کرک خدامی
 خلاف شرع و قانون و دفتر پشکش نامیله اشیلاری الوب کلی ظلم و جور و تعدی ایدوب
 و سفینهلری بوشالده تذکره اچه سی نامیله یکر میشر غروش الوب غدر کلی ایتدکلرین
 بلدروب ظلم و تعدیلری اوزرلرندن دفع و من بعد دخی رنجیده و تعدی اولنمیوب و فرمان
 دخی صادر اولور ایسه عمل اولنماق بابنده امر شریفم رجا ایلدکلری اجلدن خزینه عامره مده
 محفوظ اولان مورد مقاطعه سی دفترلرینه نظر اولندقدده استانبول کمکی مقاطعاتی ملحقاتندن
 اولوب مصدریه و دلالق مقاطعه سنک شرط التزام قدیمی اوزره استانبول و غلطه و توالعنده
 مسلماندن غیری بازرکانکی دلالیه ایله صاته ، هم صتان وهم الان دلالیه رسومی ویره
 واکر ایچی مسلمان دخی اولور ایسه . اما مسلماندن غیری هر بازرکانکی دلالو صاندیغی
 ایچونکی هم کندونک وهم الانک رسومی ویره و هر پاستاو چوقه نك عادتی الی ارشون
 اولاو هر پاستاودن اون اچهلر الاندن و اون اچهلر صتانده اله و کوندن (۱) و قورشون ولوندره
 چوقه دن دخی هر نه درلو اولور ایسه اولسون اون اچهلر صتانده و اون اچهلر الاندن اله
 و بونلره بکزر چوقه لردن صتانده اوچ اچهلر و الاندن دخی اوچ اچهلر انه و التونلی بزدن
 و ابرشملو بزدن و کتان بزندن دخی اوچ اچهلر انه و التونلی بزندن و کتان بزندن و پاموق
 و ابریشمدن و کوررتدن و بالدن و شکردن و ساده یاغدن و غیری یاغلردن و فلفلدن و زنجیلدن
 و اشی اوتلردن و جوید و قرمیزو... و بهارالاتندن و نه درلو بویا اولور ایسه یوز اچهلر ده صتانده
 بچق و الاندن بچق اچهلر انه و خمردن و سرکه دن هر فوچیدن صتانده دردر اچهلر انه و صابوندن
 هر صندوقدن بر آچهلر آلانندن و بر اچهلر صتانده اله و حاویادن و قزل طیندن صتانده دردر
 اچهلر انه و وارلندن صتانده ایکی اچهلر و الاندن ایکی اچهلر انه و بر نسنه که طارطی ایله اوله
 بوذکر اولنان لردن صتانده بچق اچهلر و الاندن دخی بچق اچهلر انه و اگریبلردن و کیمک
 هر نیجه کرکسه اولسون شویدکه نولون و اسکرجه طوتلو مسلماندن غیری کافر و یکی خراج
 کذار اولسون و اولسون کرک یوقارو کتسون و کرک اشاغی کتسون ایچرودن طشره
 و طشره دن ایچرویه کلسون اکر ارالرنده دلال و ارایسه بازرکانلردن یوزده ایکی اچهلر الوب
 و کیجیلردن دخی ایکی اچهلر انه . اکر ارالرنده دلال یوغیسه همان کیجیلردن جمله سنی اله
 و ایچلرنده خدامی مسلمان ایسه کذلک ریسنندن اله و بر خاملوکه ویریلور کرک قاره دن و کرک

دریادن کرک دلال ایله و کرک دلالسز اولسون یوزاقچهده صتاندن ایکی پول والاندن ایکی پول الیه . کیملر و اغریبلر و صندالدر بیوک اولسون کوچک اولسون مسلمانندن و کافرلردن مزاد ایله صانتسون و کرک مزادسز صانتسون هر یوزده صتانندن ایکی اقچه والاندن ایکی اقچه الیه دیو وجه مشروح اوزره مصدریه مقاطعه سنک شرط التزامی محلنده دفترده مسطور اولوب درون عرض حالده اولان موادک تصریحاً محل قیدی بولندوغی درکنار اولنوب درون عرض حالده نزاع ایلدکلی نول سفینه دن باشقه مصدریه و پیشکش و سفینه لر بوشالده یکر میشر غروش تذکره خرجی نامنه رسم النیق ایچون تصریحاً قیدی بولنمیوب شرط التزامنده مصرح اولان رسوماتدن ماعدا خلاف شرع قانون و مغایر برات اولمقوله رسم طلبیه و نجیده ایتدر لمامک ایچون امر شریف و یرملک بابنده خزانه عامره مک سابقا باش دفتر داری اولان امیرالامراء الکرام اسماعیل پاشا دامت معالیه عرض و تلخیص ایتک ایله تلخیص درکنار اولندوغی شروططن ماعدا خلاف شرع و قانون و مغایر امرهایون مداخله اولنمیوب وجه مشروح اوزره نزاع ایلدکلی نول سفینه دن باشقه مصدریه و پیشکش و سفینه لر بوشالده یکر میشر غروش تذکره خرجی نامیه رسم النیق اوزره تصریحاً قیدی بولنماقده کرک مزبور امناسنک شرط التزامنده مصرح اولان رسوماتدن ماعدا خلاف شرع و قانون و مغایر برات عالیشان و امرهایون مزبورلردن دفتر دن خارج مصدریه و پیشکش خرجی طلبیه و تذکره خرجی نامیه و نجیده ایتدر میوب منع و دفع اولنه دیو یدلرینه مالیه طرفندن امر شریف و یرملکه حالا و یریلان امر شریف موجبجه دیوان هایونم طرفندن دخی امر شریف رجا اتملریله وجه مشروح اوزره عمل اولنق امرم اولمشدر دیو یازمشدر . فی اواسط ن ۱۱۰۶ » [۱] .

کومروکلرده تاجرلره مسلط اولان ، یالکنز کومروک مأمورلری دکلدی . « لوندات طائفه سی » ده تاجرلر ایچین بویوک برفلا کتدی . بونلرا کثریا ، ارزولرینه مماشات ایتمه یین انکلیز تاجرلرینی دوکرلر ، ارزولرینی زورله استحصاله موفق اولورلردی . کومروک امینلری بوکی یولسز معاملهلری دائماً دیوانه خبر و یررلر ، متجاسرلرینی جزالاندیرمایه چالیشیرلردی . ۱۱۰۹ ده انکلیز تاجرلرینه قارشو بویله بر معامله یاپیلدی ، استانبول قایمقامیه قپودان پاشایه آتیده کی حکم یازیلدی :

« استانبول قایمقامنه و قپودان پاشایه حکم که

افتخار امراء العظام العيسويه انكلتره قرالی ويليام ثالث ختمت عواقبه بالخير والرشاد دولت عليه مك قديم الايامدن برو خلوص و صداقت اوزره دوستي اولوب بمالك محروسه مده اولان تجار وادميرينك حمايت و صيانتلري لازم و ذمت جهانبايدن اولوب برو جهله رنجيده اولنق ايجاب اتمز ايكن غلطه ده انكلتره لودن بعض بازرگانلري لوندات طايفه سي رنجيده ايلدكارندن ماعدا ضابطلرينه خلاف امنا ايله ايكي نفر خدمتكارلرين عهدنامه هايونمه مخالف ضرب شديد ايله ضرب اولندقلري مسموع هايونم اولمغله بو فسادي ايدنلر اشد عقوبته مستحق اولمشدر . قرال مشاراليهك قديمدن باب سعادت مزه اولان صداقت و اخلاصنه بناء تجار وادميرينك خلاف عهدنامه هايون رنجيده اولندوغنه قطعاً رضا هايونم اولمامغله ايمدي سزكه وزير مشاراليه ماسز امر شريفم وارديني كچي بو خصوصده كمينبني تقيد و اهتام و بونده اسبق لوندات دن بو فسادي ايدنلر هر كيملر ايسه باي حال اخذ و ساثره موجب عبرت ايجون حقلرندن كلوب و بوندن صكره دخي انكلتره بازرگانلري و تعلقاتي هر وجهله حمايت و صيانت اولنوب في بعد خلاف شرع شريف و مغاير عهدنامه هايون نفوس و اعراض و امواللرينه برفرد تعرض ايلامك اوزره محكم تنبيه و تآكيد ايليه سز . شويلاه كه بعدالتنبيه متنبه اوليوب طايفه مرقومه بردفعه دخي شكاييت ايلك احتمالي اولور ايسه متنبه و مترجز اولميا نلرك حقلرندن كلنمك ايجون اسم و رسملريله در دولتدارمه عرض و اعلام ايلكيز اوزره يازلمشدر .

في اوائل ب ۱۱۰۹ « [۱] .

اون ايكنجى عصرده گومروك رسومي يوزده اوچنيزي . بو مقدار سلطان ابراهيم زماننده « انكلتره لويه » ويريلن فرمانده تصريح ايدلمشدي . فقط يوزده اوچ گومروك اوتاريلخدرده استانبوله كتيريلن انكليز متعه سنك جنسنه كوره ايدى . اون ايكنجى عصرده انكلتره دن استانبوله داها ابي جنسدن چوقه كللكه باشلادى . بوسفر انكليزلرينه عين مقدارده گومروك ويرمك ايسته ديلر . مسئله اوزادى . نهايت ديوانه عكس ايتدى . يونك اوزرينه ، يوزده اوچ گومروك كن فضله ويرمك ايسته من انكليز تاجرلرندن يوزده اوچ نسبتنده عيناً مال آلتناسى ايجين آتيده كي حكم يازيلدى :

« از مير ملاسنه حكم كه

قدوة الاماجد والاعيان استانبول كمر ك امينى اولان مصطفى زيد مجده سده سعادت مه عرض حال صونوب حالا تحت التزامنده اولان استانبول وازمير اسكله لرينه انكلتره تجارى

کتوردکلری امتعه واشیالرنندن یدلرنده اولان عهدنامه هاپون موجبجه یوزده اوچ کمرک
النوب لکن مرحوم ومغفورله سلطان ابراهیم خان علیه الرحمة والرضوان حضر تلرینک زمان
سعادت اقترا نلرنده آنجق لوندره چوقه کتوروب و کتوردکلری چوقه نك هر پاستاوی الی غروش
ایتمکله یوزده اوچ حسابی اوزرینه هر پاستاوندن ایکی غروش کمرک آلنوب و بهر غروشی
یتمش اچیه محسوب اولمق اوزره مجدداً عهدنامه هاپونه قید اولنوب اما طایفه مزبوره
زمان قریبده نیم معهود و چاریک معهود چوقه پیدا ایدوب هر پاستاوی قرق بشر زراع
کلوب و حالا کتوردکلری لوندره چوقه لرینک هر پاستاوی طقسان غروش ونیم معهود لرینی
یوز الی غروش و چاریک معهود لری ایکیوز غروش ایتمکله طایفه مذکوره اولمقوله
چوقه لرینک دخی هر پاستاوندن لوندره چوقه کمرکی حسابی اوزره ایکیشر غروش کمرک
ویروب بو تقدیرجه هر پاستاوی چوقه لرندن ویردکلری کمرک یوزده بر و بر بچق غروش
اولوب مال میرییه و شرط التزامنه غدر و نقصان ترتب ایتدوکن بلدیروب طایفه مرقومه
وجه مشروح اوزره کتوردکلری چوقه لرینک یوزده اوچ کمرکلری قیمتنده نزاع ایدرلر
ایسه عهدنامه هاپون موجبجه یوزده اوچ عینی چوقه آلنوب خلاف عهدنامه هاپون
تغلب و نزاع ایتدرلماک باینده حکم هاپونم رجا اتمکین انکلتره لویه ویریلان عهدنامه هاپونه
مراجعت اولنده انکلتره تجاری کتوردکلری و آلوب کوتوردکلری متاعلرندن یوزده اوچ
کمرک ویروب زیاده بر آچه ویرمیه لر دیو مسطور ایکن امنا طائفه سی نزاع لری واقع اولمغله
ینه یوزده اوچ حسابی اوزره اولوپ نقصان و زیاده اولماق اوزره استانبول و غلظه
اسکله لرینه کتوردکلری لوندره و انکلترده اشلنلان چوقه لر کمرک اعلا و کمرک ادنی هر نه
بهاده اولورسه اولسون قانون قدیم و ویره کلدکلری اوزره هر پاستاوندن ریال غروش
سکسانر و اسدی غروش یتمش اچیه اولمق اوزره یوز قرق درت صاغ اچیه آلنوب زیاده
آلمیه . اما فلنک و سایر ولایتلرک چوقه لرین که سایه ولوندرین واسقرلاط و سائر چوقه لر دره
قدیمدن نه منوال اوزره کمرک الیه کلمش ایسه اولمنوال اوزره ویره لر و از میرده قدیمدن
ویره کلدکلری اوزره ینه ریال و اسدی صاغ حسابجه کمرک اعلا و کمرک ادنی هر پاستاوی
ولوندره و سائر انکلتره چوقه سنندن یوز یکر میشر اچیه آلنوب زیاده بر اچیه و بر حبه طلب
اولمیه و بدعت احداث اولمیه و کمرک امینلری انکلتره تجارینک امتعه لرینه دکر بهاسندن
زیاده تخمین ایدوب عادت یوزده اوچ آلمق ایکن بو طریقله یوزده آلمش اچیه الوب
و کمرک خدمتکارلری دخی خرده نامنده نیجه آچه لرین الوب و کملرنده دخی عادتدن زیاده

بکجی نامنده زیاده ادم قویوب خرجلرین بازارکانلره و کمی رئیسلی چکمهکه بازارکانلره غدر و حیفدر بوبابده دفع ظلم اولنوب و متاعلرینه دکرندن زیاده بها تخمین ایتمک استدلکرنده بازارکانلر یوزده اوچ حسابی اوزره کمرک ایچون اسبابن عینی اسباب ویردکده کمرک امینی المیوب مخالفت ایلدکلرین بلدروب منع اولنسی و عهدنامه هایون موجبجه عمل اولنه دیو مسطور و مقید بولنمغین سنکه مولانای مومی الیه سن، زمان سابقده انکلتره دن کلن چوقه لر آنجق لوندره ونیم لوندره اولمغله اولوقت لوندره چوقه نك رایج اولدیغی بهاسنه کوره یوزده اوچ حسابجه هر پاستاوده اسدی غروش یتیشر اچقه اولق اوزره یوز قرق درت اچقه کمرک آلتق اوزره عهدنامه هایونه درج اولنوب لکن بعد زمان انکلتره لو معهود ونیم معهود چوقه لر کتورمکه باشلایوب وبو ایکی نوع چوقه نك بهالری لوندره دن اضاعف مضاعف زیاده ایکن لوندره چوقه ایچون عهدنامه هایونه درج ایتدکلری اچقی و یروب زیاده ویرمز دیو ادعالری لغو و بوتقدیرجه کمرک محصولنه غدر کلی اولدوغی معین اولمغله حالا انکلتره لونک کتوردکلری معهود ونیم معهود چوقه لرینک بهالری الیوم رایج اولدوغی اوزره تقویم اولنوب قیمتدن یوزده اوچ کمرکلری تحصیل وتعلل ایدرلر ایسه عهدنامه هایون موجبجه یوزده اوچ آرشون عینی چوقه الیویریلوب تعلل ایتدرلیه دیویازلمشدر.

فی اوائل ش ۱۱۲۰ [۱] «

کومروک مأمورلری تاجرلره ظلم و اذیت ایتمکه برابر، کومروکلرده قاچاقچیلغه مانع اولامازلردی. اک زیاده قاچاقچیلق ایدنده، یهودیلردی.

۱۱۲۵ سنه سنده ابدی. (ادرنه) سرایندن دائرة هایون اشیاسی (تکفور طاغی) نه نقل اولونیوردی. یهودیلر فرصتدن همان استفاده ایتدیلر، اشیا نقلنه مأمور اولانلره اویوشدیلر، کومروکدن قاچیریلایق نه قدر امتعه و اشیالری وارسه، سرای اشیا سنک آراسنه دولدوردیلر. مسئله پک چابق خبر آلیندی. درگاه عالی قاپوجی باشیلرندن درویش محمد آغایه امر ویریلدی. آغا درحال (تکفور طاغی) نه کیده جک، دائرة هایون اشیا سنی تدقیق ایده جک، کومروکی آلتق ایجاب ایدن نه قدر بازارکان اشیاسی وارسه تفتیش ایلیه جکدی. یهودیلر اشیا بی دائرة هایون اشیا سنی آراسنه طوپدن قویمامشردی؛ هیسنی پارچه پارچه مختلف آداملرک آغیرلقلرینه تقسیم ایتمشردی. درویش محمد آغایه بومسئله حتمنده کوندریلن حکم بروجه آتیدی:

« درگاه عالی قیوچی باشیلرندن درویش محمد حکم که

بو دفعه ادرنه دن عربله ایله تکفور طاغنه نقل اولنان دائره همیونم اشیایی ایچنه
 کمرکدن اشی قاجیرمق ایچون بعضی بازرگانلر کمرکه متعلق امتعه و اشیالرین وضع ایلدکلری
 یقیناً خبر آلمغله سنکی قیوچی باشی مومی الیه سن اولمقوله بازرگانلرک امتعه و اشیاسنک
 یوقلمسی ایچون سن بالفعل مأمور اولمش سندر . ایمدی مأمور اولدوغک اوزره قالقوب
 بروجه تعجیل علی التعجیل تکفور طاغنه واروب دائره همیونم اشیاسنی بالنفس کنسک
 یوقلیوب اولشلو کمرکی التیق ایجاب ایدن بازرگان امتعه و اشیایی هرکیمک اشیایی آراسنده
 بولنور ایسه اخذ و معرفت شرعله کمرکه وضع و کرکی کبی حفظ ایتدیروب و اشیایی مرقومه
 هرکیمک اشیایی ایچنده بولنور ایسه بازرگان امتعه سی بولنان اشیایی کیمک آغر لغنده
 بولندوغی و اوزر لرینه تعیین اولنان کیملر اسم و رسم لر یله تحریر و بولنان بازرگان اشیایی
 دخی مفردات اوزره معرفت شرعله تحریر و در دولتمدارمه عرض و اعلام ایلیه سن . فی
 اواخرل ۱۱۲۵ » [۱] .

استانبول کومروکنک وارداتی، یالکیز کومروکه کلن اشیادن آلنان رسملردن عبارت
 دکلدی . اودورده یالکیز تورکلر دکل، خریستیانلرده قول و جاریه قوللانیرلردی . بونلرک
 ییلده بر کره یوزده سکسان آچه رسم میری و یکر می آچه ده رسم خدامیه و یرمه لری
 اصولدندی ؛ بوکا « کسم اسارا مقطوعی » دیرلردی . بو مقطوعده استانبول
 کومروکی ملحقاتندندی . مثلاً « استانبول و خاصلر و توابعی قضالرنده ساکن
 و متمکن روم و ارمنی و قرمانلو کفره سی و یهوری طائفه سنک یدتملکلرنده بولنوب استخدا
 ایلدکلری صغیر و کبیر قول جاریه لرینک کسم اسارا مقطوعنی » استانبول کومروکنه
 و یره جکلری معدن مقاطعه سی قلمنده مقیددی .

مع مافییه کومروک وارداتی ک زیاده آرتدیران ، خارجدن کلن اجنبی امتعه سیدی .
 فقط حرب وقوعنده ، کندیسینه حرب ایدیلن دولت شعبه سنک امتعه سی کومروکلره
 قطعاً یا ناشدیرلمازدی .

۱۱۲۸ سنه سنده تورکیه ، آوستریا و ماجارستانله اولدوغی کبی ، وندیکلده حال حربده
 ایدی . استانبول تجارینه درحال اعلان اولوندی . اول امرده اللرنده بولونان وندیک

امتعه واشیاسنی صائماری ایچین امر ویرلدی . استانبولده نه قدر وندیک امتعه سی وارسه یازیلدی . اعلان تاریخندن اعتباراً وندیک امتعه سی صائدیرلمیه جنی، وندیک امتعه واشیاسنی کومروکه کلیرسه کومروکی آلینهایاجنی بیلدیردی . بوبابده یازیلان حکم بروجه آتیدر :

« استانبول قائممقامنه وقاضیسنه وکمرک امینه حکم که

دین و دولت علیه مک دشمنی اولان وندیک کفره سنک مملکتنده اشلنان امتعه واشیا ممالک محروسه وبا خصوص آستانه سعادتیه کتورلمیوب وکلور ایسه کمرکی آلینهایوب کیرو رد و بیع ورواجی بالکلیه کاسداولمق اوزره ویریلان فتوای شریفه موجبنجه منع و دفعیچون بوندن اقدام امر شریفم صادر اولمشیدی . الحاله هذه اولمقوله وندیک امتعه واشیاسندن مقدا صادر اولان امر شریفمک حین صدورنده بعضی بازرکان واهل سوق تجاریدلرنده بولنانلر دخی بیع و شرا اولنمقدن بالکلیه منع اولنمق ایچون بوندن صکره امر شریف عالیشانم شرف صدور بولمق اوزره اولمغین استانبولده و ثوابعنده اولان تجارک یدلرنده موجود بولنان وندیک متاعی نمقداردر ذراع و عدد واجناسیله تحریر و دفتر اولنوب صرافلر دخی بیع و شرا اولنمقدن منع اولنمق ایچون بوندن صکره امر شریفم صادر اولدیغی جمله یه اعلام ویدلرنده بولنان وندیک امتعه واشیاسنی اول باول فروخت ایملریچون تنیه ایملکز فرمانم اولمغین ایمدی سنکه وزیر مشارالیه سن وقاضی وکمرک امینی مومی الیهما سز امر شریفم وصولنده اولمقوله تجارک یدلرنده موجود بولنان وندیک متاع واشیاسنی ذراعلری و انواع عدد واجناسلری واصحابنک اسامی وشهرتلیله بر ماده خارج قالماق شرطیه صحتی اوزره دفتر ایدوب ممضی و مختوم دفترینی اردوی هایونم طرفنه ارسال و بوندن صکره بردخی بالکلیه کاسداولمق ایچون امر شریفم صادر اولاجغنی تفهیم و امر شریفمک صدورندن مقدم اللرنده بولنان اولمقوله وندیک امتعه واشیاسنی اول باول فروخت ایملکه دقت واهتمام ایملریچون اصحابنه کرکی کبی افهام و تنیه ایملکز بابنده فرمان عالیشان یازلمشدر . فی اواسط ب ۱۱۲۸ « (۱)

پرنج اکثریا مصدرن کلیردی . تجار ، مصری کیمیلرله کومروک اوکنه کتیریرلر ، اوراده سرکی آچارقینه کومروک اوکنده اهالییه اوجوز فیاتله صاتارلردی . بر زمان کلدی که ، استانبولک محتکرلری پرنجی کومروک اوکنده صائمایی موافق بولمادیلر ، کیمیلردن

انبارلره نقل ایتدیله ، بالاخره یوکسک فیاتله صاتمیه باشلادیله . دیوان بوکاده مانع اولدی . استانبول کومروک امیننه آتیده کی حکم یازیلدی :

« استانبول کمرک امیننه حکم که

مصر طرفندن استانه سعادتیه پرنج کلدجه کمرک اوکنده سفاینده اولان پرنجی سفینه طائفه سی اخراج و سرکی ایدوب عباداللهه بو وجهله دیلدکاری قدر حاجته پرنج آلوب کلی سهولت وار ایکن بوندن اقدم سفایندن اخراج اولنان پرنج کمرک اوکنده سرکی اولیوب باجمله مخرنلره قالدیریلوب بووجهله فروخت اولنق اوزره سرکیدن المقدن منع و بوخصوصی مطلق طمع خامدن اقتضا ایدوب پرنجی طائفه سی دیلدکاری بهایه فروخت ایله عباداللهه مضر اولدیغی حالده ایدیکی قتی ظاهر اولقله ایمدی کمرک اوکنه کلوب لنگر انداز اولان سفاین اربابی کافی الاول عباداللهه فروخت ایچون پرنج اخراج و سرکی ایدوب ممانعت و مخالفت ایدن اولور ایسه تعزیز شدید ایله مؤاخذه و تأدیپ اولنمسیچون عرض و کذلک پرنججیلر کتخداسی و ارباب ادخاردن اولان بازارکانلری دخی معارضه صددنده اولور ایسه بلا توقف اسم و رسملریله ایملک ایچون یازلمشدر . فی اوائلم ۱۱۳۱ « (۱) .

کومروکلره انگلیز امتعه سی کی ، فرانسه امتعه سی ده مبدولاً کلیردی . اوزمانلر فرانسه نك (لانکه دوق) چوقه لری تورکیه ده پک مرغوبدی . بونلره کنیش لوندره ، معهود لوندره ، وادنی لوندره دینیردی . هرسنه (لانکه دوق) دن استانبوله و شرق اسکله لرینه بش بیک بالیه قوماش کلیردی . بونلردن ماعدا ، فرانسه نك اک مهم ادخالات امتعه سنی چویددی . دها سوکرا (لیون) ک دیبالری ، صیرمه لی قوماش لری ، (مارسیلیا) نك باصهاری ، اجزای طبیه وزینت اشیاسی ده فرانسه دن تورکیه یه کلن اک مهم امتعه دن معدوددی .

بوکامقابل ، فرانسلر تورکیه دن حبوبات ، پاموق ، ایپک ، قهوه ، وبالخاصه فرانسلر صنایعنه الزم ابتدائی موادی آلیرلردی ؛ مثلاً (موره) دن پرنج ، باقلا ، قهوه ، سینامکی ،

ترغقران و كوساله ، (ازمير) ، (سلانينك) و (عكا) دن پاموق و يوك ، (صيدا) دن
 پاموق ايلكى ، طرابلس شام ، قبريس ، ازمير ، مور و حلبدن ده ايك آليردى .
 فرانسز لرك شرق اسكاه لرتده معين تجارت مؤسسهرلى واردى . فرانسز ايلچيسنك معاشندن
 برقسمنى فرانسز تجارت او طهسى ويرردى . بوسيدن ، ا كثر يا ايلچي به قارشى ايجاب ايدن
 شكايترلده بولونابيلير ، تور كيهده فرانسز تاجر لر نيخده فرانسه ايلچيسى حمايه ايدردي .

اهمى رفيو

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page, covering the majority of the lower half of the page.]